

REC'D NOV 23 1976

VIENYBĖ

90th Anniversary Year—1886-1976—90-ieji Sukaktuviniai Metai

90 M. 19 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1976 M. LAPKRIČIO [NOVEMBER] 12 D.

Telephone
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

DEVYNISDESIMT IR PENKIOLIKA

EDVARDAS SULAITIS

90 ir 15. Tai dvi skaitlinės, kurios Vienybės skaitytojui daug ką reiškia. Jau žinome, jog prieš 90 metų gimė Vienybė Lietuvininkų, kuri šiandien, perpus sutrumpinus savo vardą, gali puikuotis seniausiu dar tebegyvu lietuvišku laikraščiu pasaulyje.

"15" skaitlinė gal kai kam ir kelia neaiškumų. Lygiai prieš penkiolika metų, lapkričio 11 d. sustojo širdis žmogui, kuris "naujaisiais" laikais Vienybę pastatė ant kojų, davė jai savitą veidą, suteikė naują formą bei turinį. Tai buvo poetas Juozas Tysliava, kuris iširikiuoja į pačių svarbiųjų Amerikos lietuvių laikraščiu leidėjų bei redaktorių eiles.

Vienybės laikraščio sukakties minėjimas gal sąmoningai iš vasario 10 d. nukeltas į Padėkos Dienos savaitgalį, kuomet šio krašto žmonės prisimena visas tas dovanas, kurias ši plati šalis yra suteikusi savo gyventojams. Prisimena pirmuosius imigrantus, kurie sunkiai dirbo ir stengėsi, jog ateinančios kartos galėtų geriau gyventi ir sočiau pavalgyti. Juk nepaslaptis, jog ir

Vienybė gimė pirmųjų imigrantų židinyje, Pensylvanijos miestelyje Plymouthe, ir iš čia siuntė šviesą į plačiosios Amerikos lietuvių šeimas, jas žadino ir kvietė būti pavyzdingais jas priglaidusios šalies gyventojais ir susipratusiais lietuviams.

Ir pati Vienybė buvo ir yra nemaža dovana Amerikos lietuviams. Ji tūkstančiams šio krašto gyventojų atidarė akis, išmokė skaityti, supažindino su gyvenimu, padarė pilnaverčiais lietuviams, do-rais Amerikos piliečiais.

Prieš mane guli knygelė, kuri buvo skirta Vienybės Lietuvininkų 25 metų sukakčiai paminėti (išleista 1911 metais). Čia be žymiųjų Vienybės bendradarbių: dr. Basanavičiaus, dr. J. Sliūpo ir kt. sveikinimų bei prisiminimų, tilpo anoniminis rašinys, kurį pasirašė "Vienybės Skaitytoja". Šie žodžiai gal būt yra iškalbingesni negu keli tomai, nes jie, tur būt, atstovauja tūkstančius to meto tautiečių, kurie panašiai galvojo ir elgėsi kaip ši kukli Vienybės skaitytoja. Tęs. 2 psl.

New Yorko lietuvių demokratų vadas arch. Antanas Varnas sveikina naujai išrinktąjį prezidentą Jimmy Carter.

FORDAS IŠEINA, CARTERIS ATEINA

Devynis mėnesius užtrukusi rinkiminė kampanija pagaliau pasibaigė. Dabar Amerika jau turi savo prezidento įpėdinį, kuris ateinančių metų sausio 20 d. iškilmingai pasižadės vairuoti jos gyvenimą, kaip jis geriausiai išmano.

Retai JAV prezidentinių rinkimų istorijoje pasikartoja atvejai, kad balsavimai būtų vykę, taip artimai abiem kandidatams būnant prie išrinkimo. Nedidele persvara laimėjo demokratas James Earl Carter, Jr., savo asmeniniu profiliu ir pačiu išrinkimo faktu inėsdamas įdomių naujovių. Jis ne tik yra pirmasis ir vienintelis Amerikos pietinės dalies sūnus, toks nuo pat Pilietinio karo laikų, bet ir savotiškas savo profesiniu atžvilgiu. Jis — ir laivyno karininkas, atominių mokslų inžinierius, farmeris ir smulkiojo biznio atstovas.

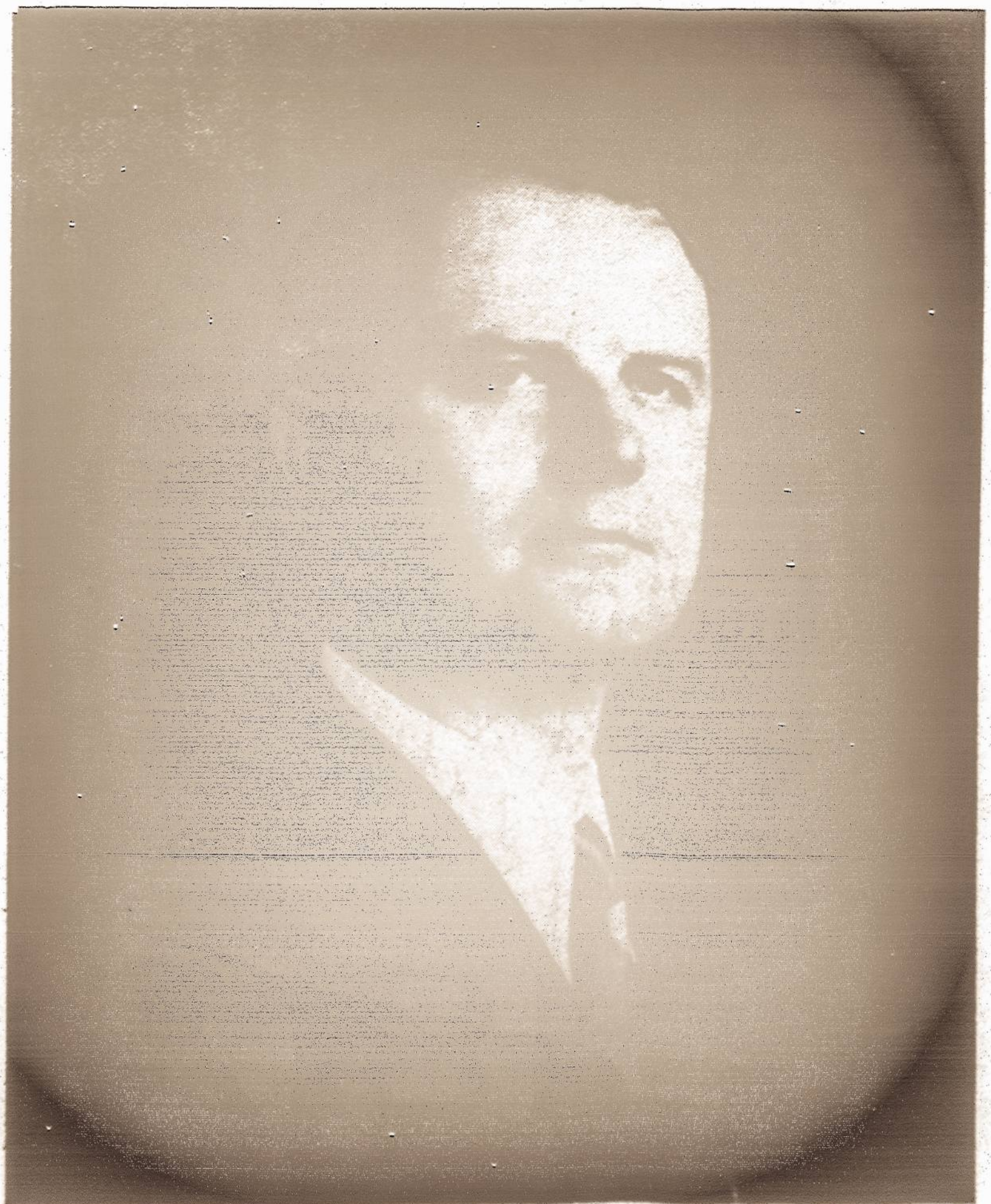
Priešrinkiminės kampanijos metu tiek jis, tiek ir dabartinis presiden-

tas Fordas, rinkdami gyventojų balsus, prisišnekėjo net iki užkimo, be sustojimo kalbėdami apie savo programą, kad Amerika būtų ir didelė ir turtinga ir galinga.

Dabar, kai nugalėtas pergyvena skausmą, o nugalėtojas reiškia džiaugsmą ir ruošiasi perimti valstybės vairą, Amerikos spauda, radijas ir TV vėl užsiėmusi, kaip ir rinkimų metu. Visi stengiasi atspėti, kokia bus Amerika naujai ateinančio prezidento laikotarpiu. Visiems įdomu, kaip bus su infliacija, nedarbu, kaip su užsienio politika, ar gali būti galimybių naujai karui kur nors kilti.

Tie patys klausimai vargina ir eilinį amerikietį, jau nekalbant apie etninių grupių atstovus. Pastarieji gi yra tuo ypatingi, kad jie ne tik nori tokios pat ateinančios gerovės, kaip ir kiti JAV piliečiai, bet dar viliasi, kad tas naujai išrinktasis,

[Nukelta į 12 psl.]

Juozas Tysliava [1902-1961]

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukstys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Vienių is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Wai-vada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

Subscription rates: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Laikraštis viena geriausių priemonių žmogui išbudinti ir palaikyti dvasią, ypač mažos tautos, kaip lietuvių, žmonėms. Jei ne laikraščiai, kažin ar turėtumėm Amerikoje Lietuvą, kuriai statyti Susivienijimo Lietuvių Amerikoje prezidentas kun. Jonas Žilinskas-Žilius tokiais žodžiais skatino pirmame organizacijai įkurto organo Tėvynė numeryje 1896 metais:

"Mylėsime Ameriką, kaip antrąją motiną, bet labiau mylėsime ir didesnio labo geisime tikrai motinai Lietuvai. Amerikiečiai būsime, kad valgomė Amerikos duoną, o lietuviais, kad Lietuvoje kilę. Amerikoje statykime tik tokią Lietuvą, kuri prisidėtų atstatyti tikrąją vienatinę tėvynę Nemuno pakrantėmis".

☆ ☆ ☆

Vienybės žmonės per 90 metų savo laikraščiu Amerikoje kaip tik statė tokią Lietuvą, kuri prisidėtų statyti Lietuvą už Atlanto. Deja, gyvenimas vietoje nestovi, ir šiandien tenka dažnai apgailauti, ką Amerikos lietuviams ir lietuvių literatūrai Vienybės pristatytas jos bendradarbis poetas Pranas Vaičaitis eilėraščiu apgailavo:

Gaila kalbos, nors geriausias,
Kurios neklauso niekas.

☆ ☆ ☆

Visados sunki kova prieš šiltą lovą. Žmogus lengvai apsipranta su mintimi, kad mirs, bet turi savyje iššaukti ryžto gyventi mintimi, kad gyveni ir gyventi privalu.

Vienybės sukaktuvinis banketas lapkričio 27 dalinai parodys, kiek Amerikos lietuviuose dar yra lietuvių, kurie klauso ne tik geros kalbos, bet ryžtingai gyvena išpareigoję gyventi lietuviškai. Gausus ir visokeriopas, ypač aukomis iš toliau, prisidėjimas prie ruošiamųjų sukaktuvių būtų tinkamas atsakas šaipokui: "Kas žino? Amerikos lietuviai tokiu greičiu išmiršta, kad kažin ar žvakių nepritrūksime?".

☆ ☆ ☆

Kaip pinigai turi dvi puses, taip tautybių klausimas Sovietijoje, kuris pagrindinai iki geluonies paliečia mūsų tautą, yra dviveidis. Pagal vieną veidą, ypač skelbiamą Vakaruose, Tarybų Sąjunga yra kolonijinė imperija, paskutinė išlikusi sugriuvusiame imperijų pasaulyje, kuri savo nerusišką tautas visaip spaudžia, prieidama arti genocido, tikslu jas surusinti sulydinti. Kitais žodžiais, tautybių klausimą ji sprendžia ne kūrybiniai, bet neigiamai. Kitą veidą piešia sovietinė propaganda, pagal kurią visos tautybės, esą, draugiškai sugyvenančios broliškoje vienybėje, kurioje kiekviena tautinė kultūra, jei ir nėra puoselėjama, tai saugoma. Visi tautiniai prieštaravimai, girdi, baigia sutirpti komunizmo saulėje. Joks pilietis nėra persekiojamas dėl jo tautybės. Visi bendrauja rusų kalba, kadangi didrusiai sudaro 55-tą gyventojų nuosimtį ir yra vyraujantys imperijos valdovai.

☆ ☆ ☆

Amerikos lietuviai, aišku, labai nori sužinoti, kas iš tikrųjų dedasi Lietuvoje tautybių gyvenime. Kliudo daug to gyvenimo stebėtojų, kurie mūsų laikraščiu geroką skaičių yra storu voratinkliu apipynę, norėdami prisilaikyti vienintelio, jų nuomone, "mokslinio" būdo teisybei patirti: pastebėti ir iškelti kiekvieną neigiamybę, kad ir mažmožį išpūsti, užmerkiant akis teigiamiesiems darbams. Pavyzdžiui, šiandien Vilniuje, svarbiausia, pamirštama, kad yra daugiau lietuvių, negu jų buvo laikais Pilsudskio, kurio širdis palaidota Rusų kapinėse, netoliese dr. Basanavičiaus, kuris mirė Vilniuje 1927 m. Vasario 16 dieną, ir Vienybės redaktoriaus-leidėjo Juozo Tysliavos, mirusio New Yorke Veteranų Dieną, 1961 m. lapkričio 11 d.

☆ ☆ ☆

Mūsų tauta yra išgyvenusi keletą lydinimo-rusinimo laikotarpių, jų tarpe tuos, kuriems lietuviai atsispyrė vyskupo Valančiaus ir spaudos draudimo laikais. Nežinia, kaip būtų nuėjęs tautos gyvenimas, jei ne Pirmasis pasaulinis karas; tik viena seniesiems Amerikos lietuviams paaiškėjo, kad nepriklausomą Lietuvos valstybę atkūrė (stipriai Amerikos lietuviams prisidėjus) bei apipavidalino aukštąsias Rusijos mokyklas lanke mūsų inteligentai.

DEVYNISDEŠIMT IR PENKIOLIKA

Atkelta iš 1 psl.

Todėl gal ir ne pro šalį pacituoti bent dalį jos rašinio, net ir kalbą paliekant netaisyta:

"Aš kaip pradėjau skaityt bus 12 metų, ji man geriausiai patiko negu kiti laikraščiai. Labiausiai man patikdavo apysakos ir straipsneliai iš žmonių gyvenimo; . . . Suedavo pabaiga metų, prenumeratos už laikraštį mano vyras nesirūpino atnaujinti. Tiesa, jis neturėjo laiko, — jam reikėjo vaikščioti su draugais po smukles, pasilinksmit liuosame nuo darbo laike, o aš norėjau turēt laikraštį, tai eidavau pas tokias žmones, kurie moka rašyti, kad nusiųstų prenumeratą; toliau ir pati jau pramokau parašyti pavarde, norėdama turēt laikraštį, ir nuo to laiko taip pamylėjau skaitymą, kad man pasirodė geriausias vaistas nuo visų paklydimų ir nusiramimas nesmagumė; dėlto aš ir skaitydavau visą liuosą laiką, tankiai ir nuo bažnytelės likdavau; kaip kiti maldėsi, aš skaitydavau laikraštį, kaip kiti gėre-linksminosi, o aš pasidžiaugdavau su laikraščiu; kaip kiti mušdavosi, darbavosi, aš skaitydavau . . ."

Šiandien šių minčių autorės gal jau nėra gyvųjų tarpe, taip kaip jau nėra dešimčių tūkstančių tų, kuriems Vienybė atstojo mokyklą, maldaknygę, kurie su Vienybe guldavo ir keldavo.

Jau pačiais pirmaisiais savo gyvenimo metais Vienybė davė mintį surašyti Amerikos lietuviams ir jų draugijoms bei kurti lietuvišką banką. Vienybės 40 metų sukakčiai išleistame metraštyje (1926 m.) skaitome daug žinių iš senųjų laikraščio numerių ir sužinome, jog Vienybė visais laikais kovojo už lietuviškus ir šio krašto interesus.

Sias eilutes rašantis, deja, negali pasididžiuoti dideliais nuopelnais Vienybei. Palyginus su senute Vienybe jis ir amžiumi dar jaunas, o kaip laikraščio skaitytojas bei bendradarbis — dar jaunesnis.

Dar nėra pilni 30 metų kaip esu Vienybės skaitytojas, o tik apie du dešėtkai — bendradarbis. Tačiau plačiausia pažintis su Vienybe užsiėmė visai trumpai prieš poeto Tysliavos mirtį — 1961 metų vasarą, kuomet poetas viešėjo Chicagoje. Tuomet Tysliava pakvietė aktyviau įsijungti į laikraščio turinio praturtinimą, nepasitenkinant daugumoje tik sportu, kurio skyrių jau redagavau. Redaktoriui tuomet pažadėjau, o kuomet jis pasitraukė iš gyvųjų tarpo — jo našlei Valerijai Tysliavienėi šį pažadą sutvirtinau ir jo nesirengiu sulaužyti.

Jau mano atmenamame laikotarpyje Vienybė pergyvenimo nemažų smūgių. Vienas iš didžiųjų — Tysliavos netekimas. Po jo — atsirado

nemaža piktų žmonių, kurie pasinaudodami šia nelaime, norėjo Vienybę sužlugdyti. Ypačingai, Vienybės priešai pradėjo kirsti "žemiau juostos" kuomet ji nusprendė eiti nepriklausomu keliu — nepūsti vien tik į tą dūdą, kuri nieko apčiuopiamo Amerikoje ir tėvynėje gyvenantiems lietuviams nežadėjo.

Valerija Tysliavienė per šį nelengvą laikotarpį parodė nepaprastą ryžtą, drąsą ir ištvėrmę bei supratimą. Ji nepasidavė visiems gasdinimams bei grasinimams, tačiau liko ištikima laisvo laikraščio idėjai, kurią poetas Tysliava mirdamas buvo palikęs. Ta ideja gyva ir iki šiai dienai ir ji, manau, bus tokia iki kol pati leidėja bus gyva.

Per 15 metų su laikraščio leidėja — V. Tysliavienė teko pasikeisti šimtais laišku, šimtus kartų kalbėti, tis telefonu ir rečiau asmeniškai diskutuoti ir visada joje teko užčiuopti gaidą, kad Vienybė yra pagrindinė jos gyvenimo būtis dalis, neišskiriama gyvenimo draugė. Šiandien V. Tysliavienė yra vienintelė moteris — lietuviško laikraščio leidėja ir kaip tokia užima prideramą vietą lietuvių spaudos istorijoje.

Aišku, per šį sunkų 15 metų laikotarpį, leidėja turėjo nemažą paramos iš redaktorių: S. Narkeliūnaitės, J. Valaičio, V. Širvydo, sūnaus Juozo Tysliavos ir eilės kitų. Tačiau kuomet kiti šalia darbo Vienybei turėjo uždirtbti sau ar laikraščio leidimui pinigus, ant leidėjos Tysliavienės pečių gulė pati sunkiausia našta — rūpestis, kad Vienybė nors dažnai ir su pavėlavimais lankytų laisvo žodžio ištroškusių skaitytojus. Ir tas jai, nežiūrint nemažų sveikatos negalavimų, sekėsi ir reikia tikėtis, seksis ir ateityje.

V. Tysliavienė su Vienybe surišta jau per 40 m. Taigi, šiam seniausia lietuvių laikraščiu pasaulyje ji atidavė visą jaunystę ir gražiausius bei darbingiausius metus.

O ką galima palinkėti Vienybei? Nagi sulaukti bent apvalios šimtinės, o kuomet susirinksime paminėti šios sukakties, tuomet galėsime pagalvoti ir apie antrąjį šimtmetį!

Šią kuklią apžvalgėlę norėčiau baigti dr. J. Sliūpo mintimis Vienybės leidėjams (iš 25 m. sukaktuvinio leidinio):

"Jūsų triūsas atnešė lietuviams naudą, neapsakomą, milžinišką, ir — be abejonės — bus dar vaisingesnis ir skalsesnis ateityje! Neatleškite, nenugurkite dvasėje, bet ištrivokite, nepailse, iki išvysime lietuvių visus apsišvietusius ir iki išsivaduos tėvynę nuo svetimų rėžių. Ateitis mums priguli!"

Todėl ir būsimąją Lietuvą tvarkys, kaip dabar tvarko, dabartiniai Rusijai pavaldžias aukštąsias mokyklas baigusieji inteligentai. Žymi jų dalis, tačiau, tas aukštąsias mokyklas baigia ne Maskvoje, ar kitur, bet Vilniuje ir Kaune. Tokiu būdu, iš jų galima tikėtis skirtumų, kokių, sakoma, ryšku tarp Antano Sniečkaus ir jo paveldėtojo, svetur išsimokslinusio Griškevičiaus. Blusinėtojų išsibodėjusi, mūsų spaudą gal kada nors rimtai imsis tikslų informavimo pareigų. Jei tiesa yra tiesa, ji, rodos, turėtų būti privaloma visoms redakcijoms. Dabar gi, kas tiesa Vienybėje, tai melas Darbininkui, kas tiesa Drauge, tai neteisybė Naujienoms. Tokiu būdu, Amerikos lietuviai ir nesudaro pilnos tiesos vaizdo apie dabartinę Lietuvą, tik nuotrupas. Visi stebėtojai taip Lietuvą myli, kad nesirūpina patirti, kas iš tikrųjų ten vyksta, su visomis neigiamybėmis ir teigiamybėmis.

Vienybė, 1976 m. lapkričio 12 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Oriental Research Partners leidykla atsikraustė į Harvardo universiteto apylinkę, kurioje jau veikia Ukrainistikos institutas, ir skelbia išleisianti lietuvių draugo, šveicaro prof. Alfred Erich Senno "Nicholas Rubakin. A Life for Books", 96 puslapių (popieriaus viršiais \$3.90, kietais \$8). Rubakinus buvo artimai susirišęs su Petrapilyjeėjusiu mokslo žurnalu "Vestnik Znanja", iš kurio Vieniybės redaktorius Pijus Norkus, dar bendradarbiu būdamas, 1911-1914 metais parūpino Vieniybės skaitytojams visą eilę biografijų įžymių Vakarų kultūros žmonių. Tėvynės Mylėtojų draugija išleido, o A. Olšauskas išspausdino Rubakino "Vanduo ant žemės, po žeme ir viršuje žemės", 1900 m. (leidinys nr. 5, 33 pusl., 5,000 egz.). Vertė Drugys (Juozas Mačiūnas). Kitą jo knygą "Iš tamsios praeities į šviesią ateitį" Kultūros b-vė 1923 m. išleido Šiauliuose, o 1924 m. Tėvynės Mylėtojų draugija nupirko 1,000 egz. nariams išdalinti Amerikoje. Draugijos pirmininku tada buvo Dirvos redaktorius-leidėjas K. S. Karpus, sekretorium — Vytautas Širvydas.

Svarbiausiu savo gyvenimo uždaviniu Rubakinus laikė suaugusių žmonių švietimą. Šitas klausimas pakurstė Juozą Adomaitį-Dėdę Šerną, Rubakinu pasekant, supopuliarinti visą eilę gamtos mokslų knygų, o dr. Šliūpa — išleisti Buechnerio knygą "Spėka ir Medžiaga" (1902 m.). Ši švietimą vyriausiu uždaviniu statė ir Juozas O. Širvydas, Vienibę redaguodamas 1907-1914 metais. V. Mišeika Chicagoje tuo tikslu buvo įkūręs Aušros mokyklą, kuri sėkmingai veikė per eilę metų. Rubakinus negalėjo sugyventi su caro valdžia ir 1907 m. išvyko į Šveicariją kur susitiko su Leninu ir Plechanovu. Grįžo tėvynėn 1917 m., bet, negalėdamas pakęsti bolševikų išgalėjimo, sugrįžo į Šveicariją gyveno iki mirties 1946 m. Tačiau testamentu paliko sovietams savo 80,000 tomų knygyną. Prof. Senn savo knygoje nušviečia jo gyvenimą ir nusiūlymą bolševikais.

Sunku akmenėliui ant kelio gulėti, sunku kai kuriems mūsų laikraščiams ne vien "zeceriu" ar linotipistų rasti, bet ir redaktorių. Bendruomenės Valdybos pirm. Br. Nainys, kuris, kol kas eina ir Pasaulio Lietuvio redaktoriaus pareigas, skaitytojams praneša:

"Praėjo 8 mėnesiai kaip Stasys Barzdukas dėl sveikatos nustojo redaguoti Pasaulio Lietuvį, bet kito redaktoriaus nesimato ir neatrodo daug vilčių greitai rasti". Vėliausiai išėjęs numeris (nr. 25) įrodo, kad, redaktoriaus verkiant, reikia.

Kario žurnalo reikalais Brooklyne įvyko įdomus pasitarimas. Viešpatavo bendra nuomonė, kad žurnalas dar išsilaikys bent dešimtį metų nes tokiam tarpsniui dar bus nepriklausomos Lietuvos kariškių, kurie žurnalas mielas. Jei šita nuomonė būtų matematikos tiesa, reiškia, ir Vieniybė, (kuri mini 90 Vieniybė, 1976 m. lapkričio 12 d.

metų sukaktį), bei kiti mūsų laikraščiai, dar eisį mažiausia dešimtį metų. Kario metinį komplektą sudaro 426 puslapiai. Pasigendama rimtų straipsnių karo mokslo ir karinės istorijos temomis bei prisiminimų. Žurnalas, atrodo, neturi nei bendradarbių nei vietos rašiniams apie Amerikos lietuvių dalyvavimą bei patyrimus Pirmame ir Antrame pasaulio karuose, Korėjoje, Vietname, ir kitur, kur Amerikos vėliava juos nuvedavo. Redaktorius Zigmąs Raulinaitis sako, žurnalas turi 1400 skaitytojų, bet reikėtų mažiausia 200 daugiau, kad jis iš prenumeratų išsilaikytų.

Paramus, N. J., mirė ukrainas istorikas Nicholas Chubaty, sulaukęs 86 metų. Jis yra 1925 metais ukrainų Ševčenkos vardu Mokslo draugijos išleisto anglų kalba veikalio The State-Legal Status of Ukrainian Lands in the Lithuanian State at the end of the 14th Century autorius. Įdomu, kad jis mūsų didžiųjų kunigaikščių tuomet valdomą Lietuvą tiesmukai vadina "Lithuanian State" (lietuvių valstybe). Jis buvo žymaus ukrainų istoriko Hruševskio sekėjas, ypač tyrinėjo rusų, gudų ir ukrainų tautinę kilmę. Čia prisilaikė pažiūros, kad jau Viduramžiais buvo galima pastebėti tarp šių slavų tautiniai skirtumai, todėl jų istorijas reiktų atskirai studijuoti.

Prieš porą metų Columbia universitetas New Yorke suruošė seminarą Sovietijos tautybių tema. Praeger leidykla dabar išleido 161 pusl. knygą, kaina \$15, vardu The Soviet West: Interplay between Nationality and Social Organization. Sovietijos "Vakarai" esą Estija, Latvija, Lietuva, Gudija, Ukraina ir Moldavija. Knygoje keli paskaitininkai svarsto įtampą — tarp pastangų tautiniai išsilaikyti ir partijos daromų žygių per spaudą, pramonę, mokyklas ir santvarką visus sulydinti.

Nepriklausomos Lietuvos amžius skaitomas nuo 1918 m. vasario 16 iki 1940 m. birželio 15 — viso 22 metai ir trys mėnesiai. Įdomu, jos viršūnėje Antanas Smetona buvo 15 metų ir 8 mėnesius, arba viso laikotarpio 71-ą nuošimtį.

Rimas Pundzevičius, kuris įstojo tarnauti į Amerikos kariuomenę 1951 m. rugsėjo mėn. ir apie metus ištarnavo Panamos kanalo apsaugoje, Karyje 1954 m. pasakojo:

"Teko susipažinti su vienintele lietuvių šeima Panamos mieste. Buvo seni lietuviai ateiviai. Tėvas — muzikos profesorius. Vienturtė dukterė baigė muzikos mokyklą pianiste. Svajoto nuvykti Italijon ir toliau mokintis. Kalba lietuviškai". Kažin, kaip toliau šiai šeimai sekėsi? Gal ir šiandien Panamoje tebe gyvena?

Tarp pasakojimų apie Kosciuską yra vienas apie jo prisistatymą George Washingtonui. Šis, patyręs, kad Tadas nekaip moka angliškai, paklausė: "Ką aš galiu su jumis

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI

Vincas Plėdas

Gerbiamieji,

Sveikiname Vienibę, sulaukus 90-ąją sukaktį. Mes skaitome Vienibę nuo 1912 metų. Seniau šis laikraštis buvo populiariausias. Mes norėtumėm, kad visi lietuviai skaitytų Vienibę. Siunčiame \$90 auką Vienibei leisti. Lai šis lietuviškas laikraštis ir toliau skleidžia lietuvišką dvasią! Siunčiame taipgi \$10 už 1977 m. prenumeratą.

Senas Vieniybės skaitytojas,
Vincas Plėdas
Baltimore, Md.

Gerb. Vieniybės Redakcija,

Sveikinu Vieniybės laikraštį 90 metų sukakties proga, linkiu ilgo gyvavimo lietuviybės baruose. Labai džiaugiuosi jūsu vedama linija, tai vienintelis laikraštis, kuris laikosi vidurio linijos. Dieve padėk. Priedo auka \$10.00 Money Order.

Vieniybės skaitytojas

Vieniybės Redakcijai

Vieniybės 90-šimties metų sukakties proga sveikinu jos redaktorių, pajėgusius išlaikyti Vienibę iki šių dienų!

Žinodamas lietuviškos spaudos vargus, šia proga siunčiu \$50.00 čekį spaudos darbui paremti.

Jūsų

Danielius Degėsys, M. D.
Willoughby, Ohio

daryti?" Kosciuska atsiliepęs: "Galite mane išbandyti". Washingtonui toks atsakymas patiko, ir jis Tada išbandė — padarydamas vienu labai gerbiamųjų "amerikiečių".

Amerikiečių protestantų National Council of Churches ir žydų American Jewish Committee buvo sutarę pasiųsti Sovietijon aštuoneto protestantų ir šešeto žydų delegaciją pastudijuoti tikėjimo padėtį. Maskva atsisakė duoti vizas trims rabinams žydų delegacijoje, nes komisari Maskvoje, atrodo, labiau bijo rabinų, negu protestantų pastorių ar katalikų kunigų. Amerikiečiai paskelbė, kad čia aiškus laužymas Helsinkų susitarimo, apie kurį Vieniybė rašė, kad Brežnevas tik todėl susitarimą pasirašė, kad galėtų jį laužyti...

Gerbiamieji Vieniybės leidėjai,

Argentinos Lietuvių Balse radau žinutę, kad Jūsų leidžiamas laikraštis šįmet mini 90 metų amžių yra tikrai retenybė. Gaila, mūsų tauta vis dar neranda tos Vieniybės, kuri galėtų mus jungti į vieną brolišką šeimą.

Trumpas buvo Nepriklausomos Lietuvos laikotarpis, bet ir jis paskutiniaisiais metais nepasizymėjo demokratiškumu. Todėl 90 metų amžius užsienio lietuvių spaudoje yra itin svarbus.

Aš nuo savęs linkiu Jums vesti tikrai vienybišką lietuviybę. Vieniybė yra galybė — taip sako lietuviška patarlė, bet yra ir kita vienybė, kuri neveda prie lietuvių vienybės, tai ieškojimas savosios gerovės. Be asmeniško pasiaukojimo dėl lietuviybės išlaikymo, yra dar garbės išlaikymas — neparduoti savųjų idealų už geresnį valgio šaukštą arba už tuos grašius, kuriuos moka tiems, kurie nori skaldyti lietuvius tarp savęs. Baigdamas šį laišką, aš linkiu Jums, leidėjai bei redaktoriai, dirbti dėl vienybės ir lietuviybės. Kai būsime vieningi, mūsų nenutautins niekas. Ko nepadarė baltieji carai, neįstengs ir dabartiniai Kremliaus valdovai. Istorija yra teisinga: silpnas kelias — tvirtas griūna...

Viso geriausio!

Petras Čiabis
Buenos Aires, Argentina

Gerb. Vieniybės Redakcija,

Siunčiu Vieniybės prenumeratą \$14 — už 2 metus, t. y., už 1976-7, 1977-8 m., \$10 auką laikraščiu paremti. Viso \$24.

Linkiu geriausios sėkmės, švenčiant 90 metų Vieniybės sukaktį.

J. Liubinskas
Elizabeth, N. J.

Gerb. Pone Redaktoriai,

Prisiunčiu Tamstoms \$7 metinę prenumeratą. Esu nauja prenumeratorė. Anksčiau Tamstos redaguojamą laikraštį pirkdavausi krautuvelyje. Man jis labai patinka — daug naujienu, daug labai gerų straipsnių — daug žinių iš mūsų brangios Tėvynės.

Linkiu geriausios sėkmės Jums.

Su pagarba,

Elena Strasevicius

Sveikindamas Vienibę jos 90 metų amžiaus proga, sveikinu ir visus tuos, kurie tiek metų Vienibę leido ir jos turiniu skiepijo lietuviuose vienybės jausmą, skleidė pažangą ir supažindino su savo tautos istorija.

Tuo pačiu jausmu prisimenu ir šių dienų Vieniybės leidėjus ir jos redaktorių bei bendradarbius, kurie, kad ir vargingai, bet ryžtingai tęsia Vieniybės tradicijas. Tad visi, kurie dar jaučiasi lietuviškai, ištieskite ranką, kad Vieniybės amžius nesibaigtų 90 metų, bet kad ji gyvuotų ir toliau. Aš pridėdau \$25 auką.

Ip. Kutelis
Waterbury, Conn.

Gerbiamieji,

Už 1976 m. prenumeratą. Kas lieka, tegu lieka Vienibei.

Sėkmės!

J. Aušrotas
London, Ont., Canada

**Lietuvių banko
7-ojo skyriaus
atidarymas
Philadelphijoje
apvainikuojamas
\$160,000,000
taupymu!**

Charles ir Anne Cheledinų vadovaujamas lietuvių bankas, pagelbstint tūkstančiams savo pinigus taupyti patikėjusiems lietuviams ir milijonams amerikiečių, kurie lietuviams patikėjo jų pinigus globoti

**Liberty Federal Savings
and Loan Association**

Philadelphia, Pennsylvania

šešiuose skyriuose, dabar asmeniškai ar savo mintyse dalyvauja iškilmingame

Septintojo skyriaus

7918 Bustleton Ave.,

[kampe Loney St.]

oficialiame atidarymė — trečiadienį, lapkričio-November 17 d. 11 v. ryte.

Juoda-balta nuotraukoje pilnai banko skyriaus namo neįmanoma atvaizduoti, nes jis yra natūralaus ažuolo ir žalių plytų spalvos; lubų šviesa — natūrali dangaus šviesa; dekoracijos-katedros stiliuje, gražaus gamtos žalumo spalvos marmurinės inkrustacijos ažuoliniuose banko tarnautojų klientams priimti staluose. Namo stiklinėse sienose išryškintos žalios plytos sukelia ramybės ir draugiškumo nuotaiką. Banko salė paruošta bibliotekai, parodoms, lentynos auksinio amžiaus taupytojams lietuviškame stiliuje.

Naujojo Bustleton skyriaus apylinkėje gyvena daug lietuvių. Jiems Liberty Federal suteikia galimybę pilnai pasinaudoti bankiniu patarnavimu.

Naujajame Bustleton skyriuje yra brangenybėms saugoti dėžutė ir nakties metu taupymams įmesti įrengtos saugios geležinės spintos.

Aplink namą yra daug gėlių ir pušaičių, artinančių klientus prie lietuviams įprastos gražios gamtos.

Atidarymo dieną išduodama 3500 dovanų taupymo sertifikatais. Skiriamos net 75 dovanos tik įeinantiems, o naujesiems taupytojams — ypatingai gražios dovanos.

Iki šiam laikui Liberty Federal bankinėms įstaigoms patikėjo taupyti milijonai žmonių net \$160,000,000! Šiuo banku patikėti verta ir Jums, siunčiant savo santaupas net iš tolimiausių vietovių. Siųskite i bet kurį Liberty Federal skyrių.

Main Office: 202-204 North Broad Street

Mt. Airy Office: Stenton Ave. & Duval St.

Wadsworth Office: 1625 Wadsworth Ave.

Germantown Office: 128 W. Cheltenham Ave.

Bustleton Office: 7928 Bustleton Avenue

Dresher Office: Peg Lane West of Limekiln Pike

Huntington Valley Office: Essen Square, 1051 County Line Road

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ BANKINĖ

ISTAIGA RYTINĖSE VALSTIJOSE

Vienybė, 1976 m. lapkričio 12 d.

LIETUVIAI CHICAGOJE

DR. P. DAUŽVARDŽIO MINĖJIMAS

Dr. P. Daužvardis

Ilgamečio Lietuvos Gen. konsulo dr. Petro Daužvardžio penkerių metų mirties (mirė 1971.9.29) minėjimą surengė Lietuvių foto archyvas ir Jaunimo centras spalio 23 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje.

Visi apgailestavo, kad į minėjimą negalėjo atvykti velionio darbų tęsėja dabartinė gen. konsulė Juzė Daužvardienė, nes dar kaip reikia nesugijo jos lūžusi koja.

Minėjimą pradėjo Petras Petrutis, pateikdamas keletą reikšmingų ištraukų iš velionio kalbų. Visu kalbų mintis — vieningai dirbti Lietuvos labui.

Pagrindinę kalbą apie dr. P. Daužvardį pasakė Longinas Labanauskas, Amerikoje gimęs ir aušęs lietuvis, ilgametis (nuo 1937 m.) Lietuvos konsulato tarnautojas, konsulo sekretorius, padėjėjas. Jis nupasakojo velionio gyvenimą, ypač jo konsuliarinį 45 metų darbą, išskėlė jo asmenybę, idealizmą, mokėjimą veikti, kovoti dėl Lietuvos laisvės ir skubiai reaguoti į naujus įvykius.

Meninėje dalyje pasirodė solistas Algirdas Brazis, padainuodamas St. Simkaus "Kur bakūžė", Leonardo Simučio, Jr. "Palikta šalis" ir P. V. Sarpaliaus "Mylimas kraštas". Bisui — A. Kačanausko "Kur prapuolė". Solistė Dana Stankaitytė padainavo V. Klovos "Rūta žalioji", Vyt. Marijošiaus "Julijonos lementaciją" ir Br. Budriūno "Mano protėvių žemė", bisui — A. Kačanausko "Vai

gražu". Abiem solistam akompanavo muzikas Aloyzas Jurgutis.

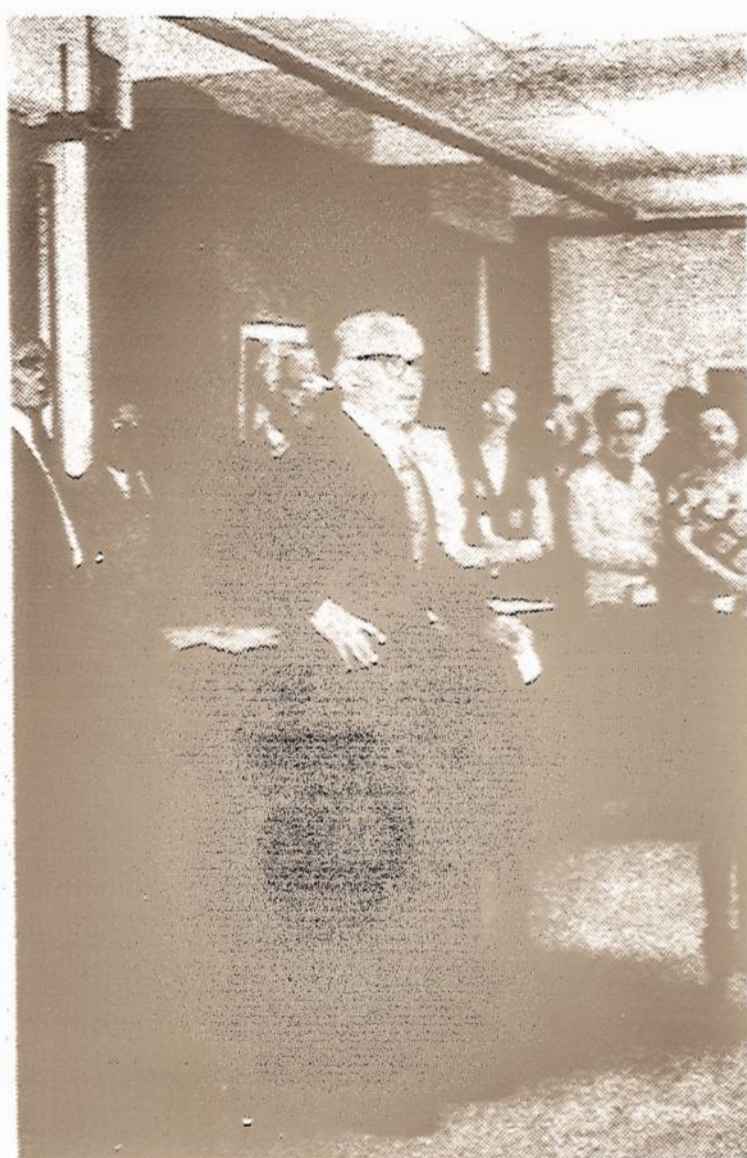
Pabaigai buvo parodytas kun. Algimanto Kezio paruoštas filmas "Dr. Petras Daužvardis". Spalvotas 20 minučių filmas pradėdamas konsulo 75 metų sukakties minėjimu 1971 m., taigi prieš pačią mirtį, o baigiamas jo laidotuvėmis, viduryje parodant vaizdą iš jo veiklos.

Pats minėjimas buvo trumpas (tik 80 minučių), bet labai gerai suorganizuotas. Rengėjai įrodė, kad ir per 80 minučių, (nebūtinai per 3-4 programos valandas), galima žiūrovui pateikti viską, ko reikia, ir jo nenuvarginti.

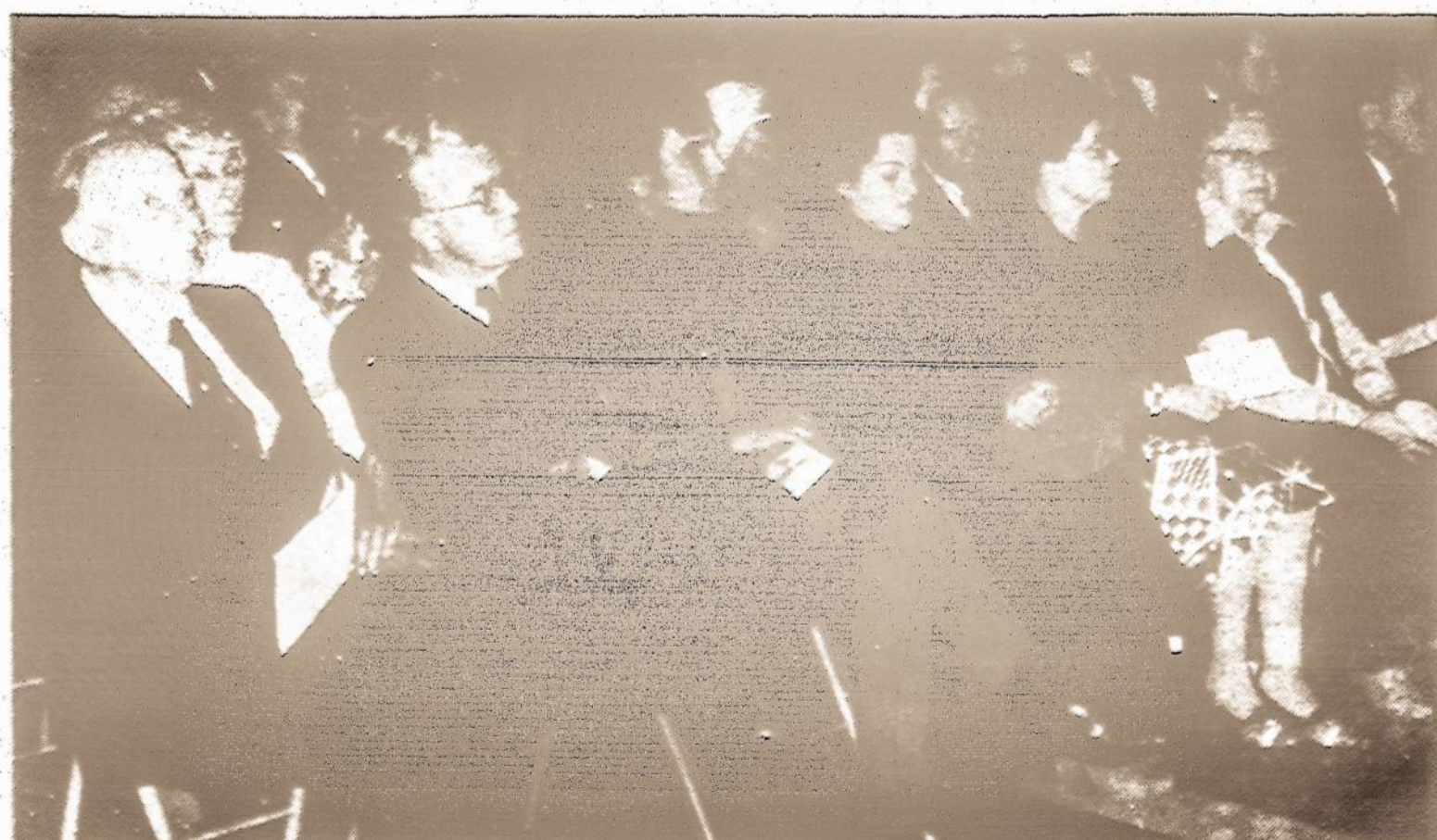
P. Labanauskas skaito paskaitą Daužvardžio minėjime.

V. Zalatoriaus nuotr.

Dail. Bronius Murinas kalba savo parodos atidarymo metu Čiurlionio galerijoje. Paroda vyko spalio 15-24 d. Buvo išstatyti 56 paveikslai.

Ed. Šulaičio nuotr.

Dalis publikos, dalyvavusios Gen. konsulo P. Daužvardžio 5-rių mirties metų minėjime spalio 23 d. Pirmoje eilėje iš k. į d.: kun. A. Trakis, viduryje solistė Kučėnienė su vyru ir kt.

Vienybė, 1976 m. lapkričio 12 d.

Chicagoje viešėjusius svečius iš Lietuvos A. Mickevičiaus vardo lenkų salėje priėmė taip vadinami "pažangiečiai". Nuotraukoje iš k.: operos solistė G. Apanavičiūtė, rašyt. Vyt. Bubnys, operos solistas V. Kuprys.

Ed. Šulaičio nuotr.

Neužmirštamas Lietuvos menininkų pasirodymas

Daug džiaugsmo ir giedrios nuotikos įnešė į Chicagos lietuvių gyvenimą Lietuvos menininkų pasirodymas spalio 23 d. Midland puošniame viešbutyje.

Galima tik stebėtis tokia aukšta technika. Po kiekvieno pasirodymo žiūrovai menininkams kėlė ovacijas. Baigiant programą, publika vis dar šaukė, prašydama daugiau dainuoti. Pabaigai — solistės apdovanotos rožių puokštėmis, kiti menininkai — lietuviškais plokštelėmis.

Koncertą reikia laikyti labai gerai pasisekusių. Tai buvo tikra meno šventė ir maloni staigmena išgirsti tokio aukšto lygio koncertą. Menininkai jauni, gražiai atrodantys, moką laikytis scenoje — tikra Lietuvos pažiba. **Algis Beržys, Jr.**

(Red. priedas — Kadangi kiek anksčiau esame gavę mūsų nuolatinio korespondento Vyt. Zalatoriaus aprašymą apie tą koncertą, tai šį mūsų bendradarbio Algio Beržio, Jr., rašinį sutrumpiname.)

Walter Rask-Raščiauskas, kelionių agentūros savininkas, su viešnia iš Lietuvos, besisvečiuojančia pas gimines Chicagoje, pasižymėjusia plaukike ir plaukymo trenere Danute Banyte.

Ed. Šulaičio nuotr.

Juozas Juozevičius, dr. Aldonos ir dr. Joņo Juozevičių sūnus, aktyviai dirbęs Pasaulio Lietuvių Jaunimo sąjungoj, buvęs du kartus atstovu Pietų Amerikoje ir bebaigęs Northwestern universitetą, priimtas į Illinois univ. medicinos mokyklą.

Kunigų Vienybės centro valdybon išrinkti: kun. V. Dabušis, kun. V. Pikturna, kun. J. Matulis, kun. K. Pugevičius, ir kun. dr. Z. Smilga. Priežiūros komisijon išrinkti — kun. P. Jaraška, kun. V. Martinkus ir kun. A. Račkauskas.

Kristijono Donelaičio mokyklos žiemos balius įvyks gruodžio 4 d., 7:30 v. v., Jaunimo centre. Programą atliks ir šokiams gros Neo-Lituanų orkestras. Kviečiame dalyvauti. Dėl rezervacijų prašome skambinti dienomis 425-6338, vakarais 436-3585.

Adv. Charles P. Kal savo raštinėje

PAS ADV. CHARLES KAL

Chicagoje vienu populiarių lietuvių advokatų yra Charles P. Kal, anksčiau buvęs žinomas kaip Kazimieras Kazlauskas. Nežiūrint savo amžiaus, Kal dar randa laiko ir jėgų ne tik verstis advokato praktika, bet taip pat dalyvauti lietuviškoje veikloje ir bendradarbiauti spaudoje (advokatas yra ir Vienybės bendradarbis).

Vienybės korespondentams neseniai buvo proga apsilankyti adv. Kal raštinėje, kur jis papasakojo apie savo praeities veiklą bei darbų Lietuvoje ir Amerikoje. Pasirodo, jog jis jau daug "svieto" yra matęs. Gimęs Petrapilyje, jis Amerikon atkeliavo 1914 m., trumpai prieš I-jį pas. karą. Čia studijavo įvairiuose universitetuose ir gavo teisių mokslo diplomą. Teisės praktiką pradėjo 1932 m. ir ją tebetęsia iki dabar. Prieš tai yra vadovavęs didelei namų statymo bendrovei.

Daug adv. Kal papasakojo iš savo gyvenimo, daug darbų jis atliko. Chicagos lietuviai jį gerai pažįsta. Jį daug kas matė televizijoje, girdėjo bekalbant radijo programose, viešuose susirinkimuose, jo rašinius skaitė lietuviškoje ir amerikiečių spaudoje. Daug kas mokėsi iš jo parašytų pilietybei gauti vadovėliu, daug kas teiravosi pas jį teisiniais reikalais. Vienu žodžiu, Chicago gerai pažįsta adv. Kal, o jis Chicago. [eš]

Vietos menininkai išleido iš savo tarpo ilgai Chicagoje gyvenusius ir dirbusius baleriną Ireną Eidrigėvičiūtę ir solistą Antaną Sprindį, kurie išvyksta apsigyventi į Floridą. Spalio 23 d. jiedviejų draugai ir bičiuliai surengė išleistuves.

PROFESIONALAI KONCERTUOJA. — Chicagiečiams dainuoja Lietuvos operos solistė G. Apanavičiūtė, palydint birbynininkui J. Bikauskui ir kanklininkei E. Poškutei. Jų klausėsi pilnutėlė 400 žmonių salė.

GRIAUDŽIA BOSAS. — Lietuvos operos solistas V. Kuprys dainuoja chicagiečiams.

LITERATAS IŠ LIETUVOS. — Rašytojas Bubnys, ypač pagarsėjęs savo perfilmuotu romanu "Po vasaros dangumi", kalba bankiete. Sėdi ir klauso Ž. Jonas Lukoševičius, Moscow News ir Vilniaus Tiesos korespondentas New Yorke.

KONCERTAVO MENININKAI IŠ LIETUVOS

Vytautas Zalatorius

Spalio antroje pusėje po Ameriką keliavo 20-ties turistų grupė iš Lietuvos. Joje buvo ir būrelis profesionalių muzikos ir dailiojo žodžio meistrų. Vienybės atstovybė Chicagoje spalio 23 d. surengė jų koncertą, kuriame Lietuvos operos solistai Gražina Apanavičiūtė (sopranas) ir Vincas Kuprys (bosas) padainavo A. Kačanausko, J. Talat-Kelpšos, B. Dvariono, A. Raudonikio ir R. Žigaičio kūrinių, o taip pat ištraukas iš "Toskos" ir "Fausto" operų. Siapus Atlanto jau seniai iš įrašų žinomi Edmundas Kuodis ir Jonas Girijotas gyvai perteikė tokius savo klasikus kaip "Per Klauščių ulytėlę", "Mano pypkė kukuvinė", "Tėvynė Lietuva" ir kitas.

Solistams kai kur akompanavo Dainius Trinkūnas pianinu, kai kur Elena Poškutė kanklėmis ir Jonas Bikauskas birbyne. Pastarieji liaudies instrumentų virtuozei ir pradėjo koncertą Gruodžio-Švedo "Ralia-

vimais" ir A. Brazinsko "Polka".

Prieš koncertą trumpą įžangą pasakė vienas žymiausių dabartinės Lietuvos rašytojų Vytautas Bubnys. Pirmoje koncerto dalyje J. Marcinkevičiaus eiles deklamavo aktorius A. Inozemcevas, rusas, be priekaišto išmokęs lietuviškai.

Koncerte, kuris vyko miesto centre esančio "Midland" viešbučio salėje, dalyvavo 400 žmonių, tiek, kiek buvo ir vietų. Po koncerto buvo iškilminga vakarienė, kurios metu vėl kalbėjo rašytojas Bubnys ir rengėjų vardu — Juozas Kreivėnas.

Bankete savo eilėraščius skaitė Maskvos "Literaturnaja gazeta" korespondentas Lietuvoje P. Keidošius, o keliaujančius svečius vietiniams pristatė Lietuvos kompartijos Centro komiteto Kultūros skyriaus vedėjas Sigismundas Šimkus. Be jau minėtų, jis supažindino su "Kapsuko" laivo kapitonu A. Anilio-

LIETUVA-AMERIKAI. — Seniai Amerikos lietuviams iš plokštelių pažįstami E. Kuodis ir J. Girijotas pristatato chicagiečiams asmeniškai.

niu, kombainininku R. Giedra, nuolatiniu Lietuvos atstovu prie TS Ministrų t-bos Maskvoje Stanislovu Jaruševičium, TS Aukščiausiosios t-bos deputate A. Kavaliauskaite, "Tėviškės" d-jos darbuotoju ir anglų kalbos dėstytoju S. Medekša, vienos Druskininkų sanatorijos vedėju dr. Pulkauniku, Žemės ūkio akademijos direktoriaus pavaduotoju V. Putvinsku ir Kultūrinių ryšių d-jos su užsieniu pirmininko pavaduotoju V. Sakalausku.

Vaišėse, kurios taip pat vyko "Midland" viešbutyje, dalyvavo 110 žmonių. Jau sekančią dieną turistai išskrido į New Yorką. Su jais buvo ir Vilniaus Tiesos bei Moscow News korespondentas New Yorke Jonas Lukoševičius.

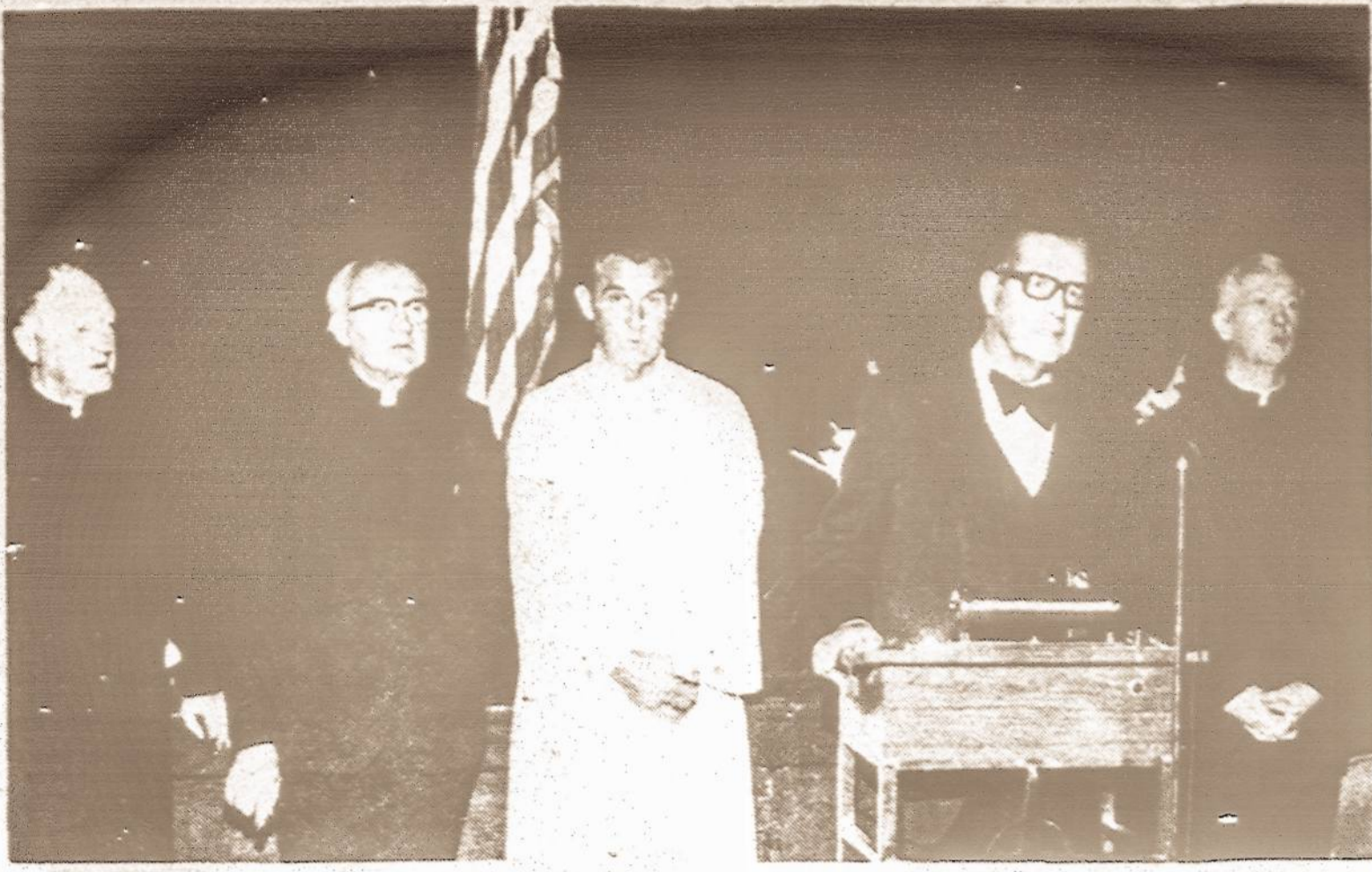
BROLIAI LIETUVIAI. — Vaišėse prie vieno stalo sėdi [iš k. į d.]: J. Karvelis, Kultūros vicepirministras

muzikas Dainius Trinkūnas ir kompozitorius Vl. Jakubėnas. V. ZALATORIAUS NUOTRAUKOS

POEZIJA IŠ LIETUVOS. — P. Keidošius, Maskvoje einančio laikraščio Literaturnaja gazeta korespondentas Lietuvoje, skaito savo poeziją chicagiečiams.

Vienybė, 1976 m. lapkričio 12 d.

Parodą atidaro Lietuvos Gen. konsulas New Yorke Amicetas Simutis. Kairėje: kun. J. Petrauskas, kun. A. Miciūnas, Apreiškimo par. kleb. kun. Pr. Raugas ir Marijonų provincijolas kun. J. Dambrauskas [d.].

Parodos New Yorke rengėjas dr. Jonas Lenktaitis dėkoja parodos globėjui Marijonų provincijolui kun. Juozui Dambrauskui, MIC.

Ieva Mikolainienė, ankstyvesniosios ateivijos atstovė, kalba parodos atidaryme. Ji dėvi dar iš Lietuvos atsivežtą prijuostę.

Bendras vaizdas iš lietuvių ateivijos darbų parodos atidarymo Apreiškimo parapijos salėje spalio 24 d.

Parodoje buvo daug eksponatų, vaizduojančių Vienybę [Lietuvninkų]. Prie vieno parodos stalo Vienybės praeitimi domisi dabartinė jos leidėja Valerija Tysliavienė, 1976 m. lapkričio 12 d.

vienė, jos redaktorius Jonas Valaitis, istorikas dr. Ant. Kučas ir parodos rengėjas dr. Jonas Lenktaitis.

VISOS NUOTRAUKOS C. BINKINS

DOMIMASI PARODA

Spalio 24 d. atidarytoji Ankstesniosios lietuvių ateivijos veiklos paroda Apreiškimo par. salėje new-yorkiečių lankoma dideliu susidomėjimu. Dėl to oficialus jos uždarymas įvyksta lapkričio 14 d., nors pradžioje buvo numatyta spalio 31 dieną.

Į parodos uždarymą atvyksta iš Chicago Bronius Kviklys, Draugo redaktorius, kurio rūpesčiu ta pati paroda buvo surengta Chicagoje ir kur ji praėjo dideliu pasisekimu. Visi eksponatai, kurių esama per 3,000, yra surinkti paties Kviklio, kartais jam talkinant kai kuriems kultūrininkams.

Jam yra talkinęs ir jo jaunų dienų bičiulis newyorkietis dr. Jonas Lenktaitis, kuris šią parodą apsiėmė pavežioti po rytines valstijas ir tą kelionę pradėjo Brooklynu.

Laikraštį baigiant, paroda dar tebevyko. Žmonių domėjimasis tebebuvo nepaprastai didelis. Daug išpūdžių bei naujų nuotraukų, pagamintų daugelio fotografų su aprašymais tilps sekančioje Vienybės laidoje. Tiek pridėtina: paroda verta surengti visose lietuvių kolonijose.

THE ENGLISH VIENYBĖ

To the many thousands of Lithuanians who came to this country to take part in its growth and industrial expansion, Vienybė has been a dedicated friend, teacher and guide. It was indispensable in helping them to recreate their lives in unfamiliar and difficult surroundings and gradually merge into the national fabric of the new homeland. [asv]

VIENYBĖ'S 90TH ANNIVERSARY

By VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Vienybė is the oldest Lithuanian newspaper in the world. It was established and kept alive by American Lithuanians. Vienybė means "Unity".

THE BEGINNINGS

It was started as a weekly on February 10, 1886, in Plymouth, Pa., by Juozas Paukštis, a successful grocer turned publisher.

The appearance of Lithuanian publications in the United States was conditioned by the fact that Russia, who had ruled Lithuania since 1795, passed a decree in 1864 which outlawed the use of the Latin alphabet and permitted only Russian Cyrillic letters, in order to facilitate the Russification of Lithuanians.

Lithuanians united in a determined 40 year struggle. Their publications were printed abroad, mostly in the United States and Germany, smuggled across the border of East Prussia by "knygnešiai" (book smugglers), and then distributed in Lithuania through numerous clandestine channels. Whoever was caught suffered a severe jail sentence or exile to Siberia.

FIRST EDITOR

The first editor of Vienybė was Tamas Bačkauskas, a church organist and prolific writer. His drawback was a stubborn dedication to an outmoded Polonized Lithuanian vernacular.

In the fourth year of its existence, Vienybė underwent a dramatic change of direction which placed it squarely in the midstream of rising Lithuanian nationalism and it has remained there to the present day.

PRIME MOVER

The prime mover was a Catholic priest, Alexander Burba (1856-1898), who had been blacklisted in Lithuania for his patriotism by the Polonized Church hierarchy and persecuted by Russian bureaucrats. In Plymouth, Pa., he became pastor of the Polish-Lithuanian parish where he, with courageous initiative, read the Gospel in both languages. Over-energetic Poles formed a parish committee, locked the rectory doors and posted a notice that no Lithuanian priest was ever to cross the threshold. When the bishop arrived to straighten out matters, he was threatened with shot guns and denied entry.

Father Burba influenced publisher Paukštis profoundly. Vienybė, in the hands of its new editor Andziulaitis, adopted a de-Polonized, de-Russified, purer Lithuanian language. Its "bedsheet" size was changed to the more comfortable size of a large magazine.

RESPONDING TO NEEDS

Paukštis, recognizing the need of his people to learn the language of their new country, wrote a 272-page textbook, instructing immigrants how to acquire English quickly.

Of the 252,594 Lithuanians officially registered during the 1888-1914 immigration years, some 122,717 were listed as illiterate. An additional 11,352 were able to read, but not write.

In Lithuania, only Russian schools were available, and not many Lithuanians were able to attend. They were, for the most part, unfamiliar with Lithuanian history. Paukštis published "The History of Lithuania", a 1,110-page manuscript by Daukantas.

By 1897, however, financial and associated difficulties led Paukštis to a fall out with Father Burba. A retaliating clergy dubbed Vienybė as an "atheistic" newspaper.

TIME AND CHANGES

The kaleidoscopic change of editors and directions, though in step with the general evolution of social dispositions among the immigrants, led Paukštis to bankruptcy and Vienybė became the property of a distant cousin. The new editor Petras Mikolainis (1868-1934) was a self-educated energetic Lithuanian whose main object in life was to print as many Lithuanian books as possible and thumb his nose at Russian authorities. In the United States, he published 38 books and introduced to American Lithuanians the writings of Dr. Vincas Kudirka, the spiritual inspirer of the Liberal Democrats and author of the song which became the acknowledged national anthem.

Vienybė editors, in succession, were hounded by financial difficulties, political and social strife, tuberculosis and death. Their dedication to a mission was total.

DEFINING THE MISSION

Editor Juozas Širvydas (1875-1935) was a refugee who, in Lithuania, had organized secret reading groups, lending libraries and theatrical circles. He, too, was a self-educated man. He took up editing Vienybė on the eve of

DR. H. BEVERAGE HONORED

Orono, Me. Dr. Harold H. Beverage, a native of North Haven, Me., and a pioneer in radio communication, was the 1976 recipient of the University of Maine at Orono's General Alumni Career Award at ceremonies on Friday, Oct. 22, kicking off UMO's annual Homecoming festivities.

Dr. Beverage, a 1915 UMO graduate, becomes the 12th UMO graduate to receive the GAA's highest honor since the award was established in 1965 to honor alumni who exemplify outstanding records in professional, business and public service. He now resides in Stony Brook, N. Y. with his wife Patricia Jurgeliūtė, for many years Supreme Secretary of the Lithuanian Alliance of America.

The award was presented at an alumni career award reception and dinner at Wells Commons.

Dr. Beverage attended North Haven schools, graduated from Rockland High School and attained a baccalaureate degree in electrical engineering from UMO, after which he accepted employment with General Electric.

He became associated with the renowned E. F. W. Alexanderson, one of the world's leading communications scientists in the field of wireless, and one of his first assignments was to develop the Alexanderson Barrage Receiver, a device to prevent the Germans

Dr. Harold H. Beverage

from cutting transatlantic cables and jamming the reception of radio signals by the U. S. Expeditionary Force in France during World War I.

From these experiments came the development of the Beverage Antenna.

When RCA Communications was formed in 1929, Dr. Beverage was appointed chief research engineer. In 1941 he became vice president in charge of research and development and a year later was made associate director of RCA Laboratory.

Continued on page 11

two dramatic political events which fundamentally affected the American Lithuanian press: the 1904 release of Lithuania's press from Russian domination, and the 1905 Revolution, in which thousands of Lithuanians took part, many ending up as exiles in the United States.

At this time, faith that Socialism was the panacea for all ills took hold, perhaps a necessary step in the evolution of social thought among American Lithuanians, ex-farmers who had turned into workers in industrialized United States.

Editor Širvydas, observing the growth of the totalitarian brand of Moscow Communism, abandoned the idea of Socialism and returned to the nationalism of Vienybė established by Father Burba, with a growing conviction that what American Lithuanians needed was not political oratory — "Not words! What we need is education and a deeper understanding!"

Vienybė now had two enemies among American Lithuanian political groups: the clergy and the Socialists.

POET, EDITOR, PUBLISHER

In 1940, Vienybė was sold to one of Lithuania's foremost poets, Juozas Tysliava whose works have been published in the United States and in Soviet-dominated Lithuania.

He modernized both the appearance and contents of the newspaper. He attracted as contributors numerous intellectuals who had fled from Lithuania when U. S. S. R. took over. Tysliava was a stimulating personality, a born leader, a challenging charismatic thinker.

Friends and enemies flocked by the hundreds to Vienybė's concerts, plays and banquets. More important, he established a direction for Vienybė that was essentially pragmatic: "Let us learn to look at all sides of each question. Let us experiment and evaluate the experiments of others. Above all, let us keep on learning . . ."

When he died at Kew Gardens Hospital on November 11th, 1961, his wife Valerie Tysliava bore his ashes back to the earth of Lithuania, according to his wish.

TODAY

Valerie Tysliava, now publisher of Vienybė, pursues one mission in life. With the assistance of her son Juozas and her sister Ona, and with the astute and sensitive assistance of her editor Jonas Valaitis, she transmits through Vienybė the pragmatic, wholesome mission of its forebears: "Let us report and investigate all that is happening in this world. Let us look to the right and to the left. Learn. Make up your mind. But keep it open".

Vienybė, November 12, 1976

TRUMPAI IŠ VISUR

Dail. Anastazijos ir Antano Tamošaičių įvairaus žanro kūrinių bei audinių paroda ruošama Detroito lietuvių Dievo Apvaizdos parap. Kultūros centre lapkričio 24-28 d. Tuo pat laiku, Padėkos dienos savaitgalyje, Detroito bus LK Mokslo akademijos 10-tasis suvažiavimas.

Henry J. Stonie iš Lawrence, Mass. yra baigęs teologijos bei filosofijos mokslus, turi net keturis tų mokslų laipsnius ir yra Unitarų bažnyčios ministru Hampton Falls, New Hampshire valstijoje.

Inž. Kęstutis Dainora iš St. Catharines, Ont., prieš kurį laiką buvo pakviestas vienos amerikiečių firmos atominė reaktorių specialistu. Dabar jis įsteigė inžinerijos patarimų firmą Philadelphiaj.

Latvių laikraščio *Laiks* -ka tik išėjusiame 1977. m. kalendoriuje sausio mėn. lapas papuoštas spalvota dail. Povilo Puzino paveikslu "Žuvys" reprodukcija. Kitus vienuolika mėnesių ir viršelių puošia latvių dailininkų paveikslų reprodukcijos.

Rašyt. Antanas Gustaitis Bostone parašė humoristinį veikalą, kuris bus atliktas Lietuvių žurnalistų sąjungos centro valdybos ruošiamame ateinančių metų sausio 29 d. spaudos baliuje Chicagoje. Vaidinimas trumpas, liečias šių dienų lietuvių gyvenimo aktualijas.

Marija Rudienė, BALFo pirmininkė, lankydamą BALFo skyrius, keletui dienų buvo sūstojusi New Yorke, kur vietos BALFo skyriaus pirmininkė Janė Gerdvilienė buvo sušaukusi skyriaus valdybos susirinkimą. Jame dalyvavo ir vietos BALFo direktoriai. Viešnia pasidalino mintimis apie bendrą veiklą ir susipažino su newyorkiečių darbu. Būdamą New Yorke, BALFo pirmininkė dalyvavo Tarptautinės šalpos organizacijų narių suvažiavime, o vėliau vyskupo E. Swanstrom pagerbime. Tas vyskupas yra ilgametis JAV Katalikų Šalpos pirmininkas.

Henrikas Kačinskas, dramos aktorius, spalio 17. d. kartu su pianistu Andriumi Kuprevičium Clevelande atliko programą vietos skautininkų draugovės tradiciniame parengime. Vakaras buvo pavadintas "žodžio ir muzikos garso pyne". Kačinskas meniškai perteikė eilės lietuvių rašytojų ir poetų kūrinių, jų tarpe humoristo Ant. Gustaičio neseniai parašytą ir dar niekur nespausdintą feljetoną "Gedimino Trimailos Trejybė".

Montrealietis Alain Stankė, populiarus Kanados lietuvis, prancūziskose TV programose, 10-je TV stotyje pradėjo savo programą.

Dr. S. J. Matas, Cleveland, Ohio, pakviestas Republic Steel b-vės Tyrinėjimo centro direktorium.

Sofija Kiaunienė, dantistė, pastaruoju metu sunkiai sirgusi, mirė spalio 27 d. Palaidota spalio 30. Liko vyras Jurgis ir sūnus Kęstutis.

Maspetho 334 metų sukakties minėjime spalio mėn. gražiai pasirodė ir lietuviai. Čia jie žygiuoja pro Lietuvių klubą. Helen Johnson nuotrauka

ATŽYMĖJO DR. HAROLD H. BEVERAGE

Spalio 22 d. University of Maine at Orono atžymėjo dr. Harold H. Beverage savo alumnų žymeniu už jo nuopelnus radijo susisiekimo srityje.

Dr. Beverage, lietuviams pažįstamos Patricijos Jurgėliūtės, savo metu buvusios SLA sekretorės, vyras, yra gimęs North Haven, Me., o šiuo metu su žmona gyvena Stony Brook, L. I. Jis yra 12-asis iš eilės to žymenio gavėjas, jį įsteigus 1965 m.

Savo mokslus Harold Beverage pradėjo North Haven mokyklose, baigė Rockland High School ir minėtame universitete igijo bakalauro laipsnį elektro-inžinerijos srityje 1915 m. Tam tikrą laiką jis dirbo General Electric kompanijoje. Ten jis susipažino su žymiuoju E. F. W. Alexandersonu, kuris buvo pagarsėjęs kaip pasaulyje vadovaujantis bevielio susisiekimo specialistas. Vienu pirmųjų Beverage darbų buvo išvystyti taip vad. Alexandersono užtvara, tam tikrą apsaugą, kad vokiečiai negalėtų nupiauti transatlantinių kabelių ir negalėtų trukdyti JAV kariuomenės radijo signalų persiuntimo. Tai buvo I Pas. karo metu, o JAV kariuomenė tada buvo Prancūzijoje. Eksperimentuojant prie šio projekto, tapo išvystyta ir vadinamoji Beverage antena.

Įsisteigus RCA 1929 m., dr. Beverage buvo paskirtas vyriausiu tyrimų inžinierium. 1941 m. jis tapo kompanijos viceprezidentu, o jo žinioje buvo tyrimai ir vystymas. Sekančiais metais jis jau tapo paskirtas RCA laboratorijų associate direktorium ir vėliau jis tapo radijo tyrimų direktorium.

II Pas. karo metu dr. Beverage talkino kaip konsultantas Karo reikalų sekretoriui. Vienas jo nuopelnų tuo laikotarpiu — yra tai, kad tapo panaudotos žemos bangos, siekiant užtikrinti radijo susisiekimą S. Atlanto bombonešiams, skrendantiems į Angliją.

Dr. Beverage išėjo į pensiją 1958 m., bet jis ir dabar retkarčiais dirba kaip RCA konsultantas. Iš Maine universiteto jis yra gavęs garbės daktarata 1938 m., yra užpatentavęs 40 įvairių išradimų radijo susisiekimo srityje. Garbės medalius yra gavęs iš Radio Club of America, the National Association

Dr. H. H. Beverage su žmona.

of Manufacturers, the US Signal Corps ir daugelio kitų.

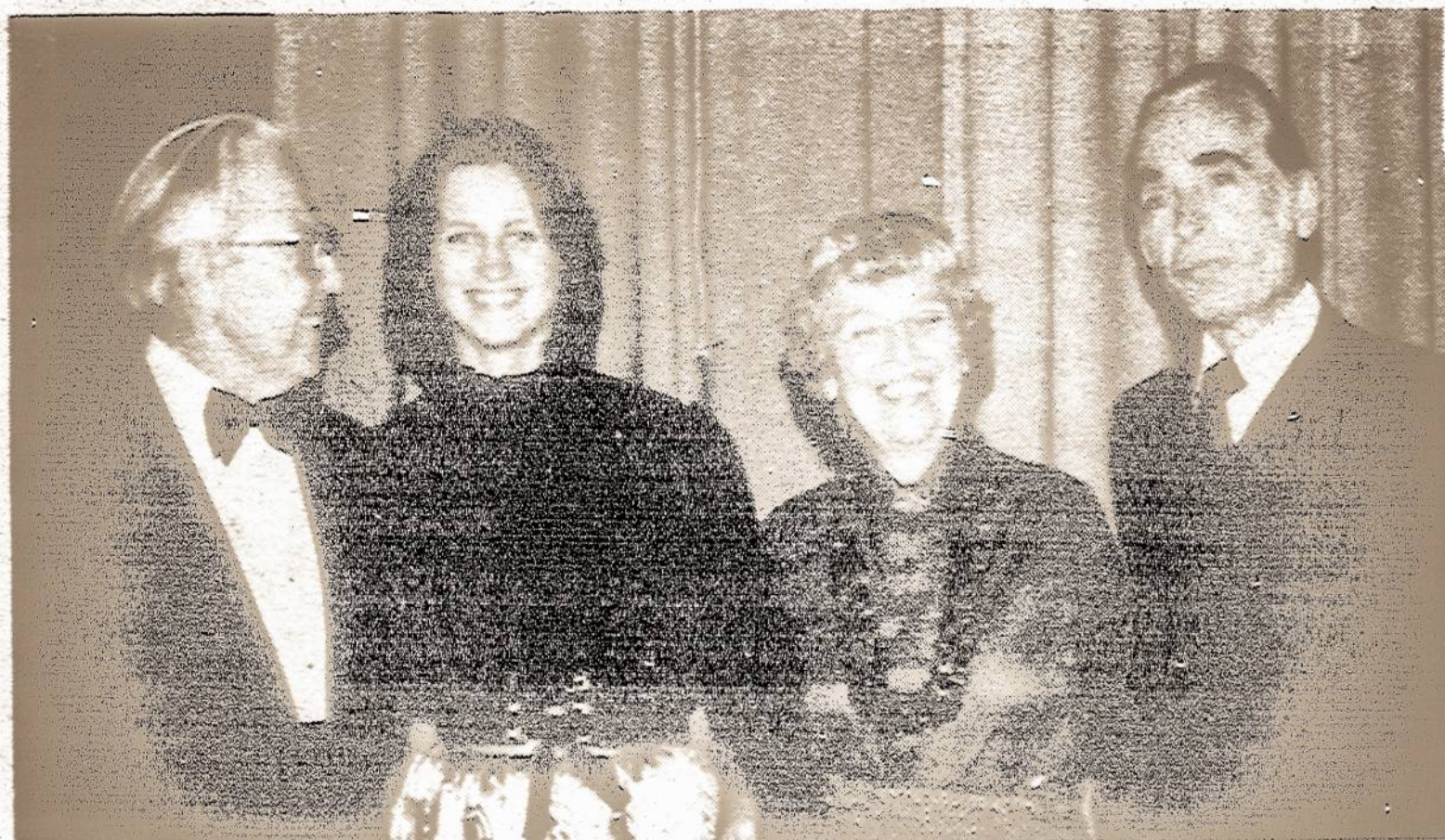
1948 m. jis gavo Presidential Certificate of Merit, o 1972 m. — Marconio aukso medalį iš Veteran Wireless Operators Assn. Apie jį rašoma Who's Who in America, Leaders in American Science ir Dunlap's 100 Men of Science.

RCA paskyrė \$5,000 stipendiją, kuri pavadinta dr. Harold H. Beverage vardu ir bus duodama studentams, rengiantiems bakalauro laipsnį elektro-inžinerijos srityje, studijuojantiems College of Engineering and Science.

Rašytoja Birutė Pukelevičiūtė, iš Chicagos, skaitė savo kūrybą New Yorke birutiečių parengime spalio 23 d. Kultūros židinyje. Programos pasiklausyti buvo atsilankę per šimtą publikos.

Vienybė, 1976 m. lapkričio 12 d.

Newyorkietis Dramos aktorius Henrikas Kačinskas tarp linksmy veidų, su kuriais koncertavo Clevelande vietos skautininkų draugovės parengime. Šalia Kačinsko — programos pranešėja E. Giedraitytė, draugininkė S. J. Budrienė ir pianistas Andrius Kuprevičius. V. Bacevičiaus nuotr.

Grafikos parodoje. — Viešnia dailininkė Nijolė Vedegytė-Palubinskiė [iš Clevelando] su newyorkiečiais kolegomis — K. Žoromskiu ir P. Jurkum savo paveikslų fone. Jos kūrinių parodą Kultūros židinyje spalio 30-31 d. surengė Vyr. skaučių židinyje "Vilija". S. Narkeliūnaitės nuotr.

VIENYBĖ

90th Anniversary Year—1886-1976—90-ieji Sukaktuviniai Metai

CARTERIS ATEINA

[Atkelta iš 1 psl.]

populiariai vadinamas Jimmy Carter, ką nors gero nuveiktų ir jų naudai — būtent, kad laikytųsi pažadų, kuriuos jis davė tų etninių grupių atstovams savo rinkiminiu susitikimų metu.

Kai prezidento Fordo liežuvis "paslydo" ir susidarė įspūdis, jog Rytų Europą jis nurašas, Jimmy Carterio rinkiminis aparatas tuojau buvo užsuktas visiškai priešinga kryptimi. Jis puikiai pasinaudojo tuo nelemtu incidentu ir susikalė politinio kapitalo. Jimmy Carter su etninių grupių atstovais nuėjo net papusryčiauti ir jiems žadėjo daug — jei ne aukso kalnus, tai bent kokio kito kilnaus metalo.

Ir praeities žinant, kad rinkiminiai pažadai dažniausiai pažadais ir pasilieka, nereikia iš anksto nusiiminti, jei ir Jimmy Carteris nepraskleis "geležinės uždangos" (o apie panaikinimą jos jis net nekalbėjo). Bet, jei kartais netyčia ir išpildytų ką nors iš to ilgo sąrašo, kurį jam pateikė lietuvių atstovai, tai reikėtų tik džiaugtis ir vien dėl to viltingai žiūrėti į valdžios pasikeitimą Washingtone.

Jimmy Carter, 52 m. amžiaus ir be galo energinga asmenybe, savo svajonę įvykdė — jis tapo išrinktas prezidentu, bet per tai jis išskolino įvairioms jį rėmusioms grupėms labai daug. Jis skolingas darbo unijų vadams, negrams ir kitoms spalvotoms ar baltoms etninėms grupėms, demokratų lyderiams ir liberalams republikonams.

Todėl, kaip politiniai komentatoriai pabrėžia, suprantama, kad jis, vos tik pasilsėjęs po rinkiminės nakties nemigo, jau veržiasi prie darbo, kad galėtų tinkamai pasiręngti naujasias pareigas perimti. Kad tik jam sektųsi! To jam, suprantama, dabar linki ne tik tie keturiasdešimt su viršum milijonų JAV piliečių, kurie už jį balsavo, bet ir, be abejo, daugelis balsavusių už Fordą, kuris Carteriui pažadėjo pamiršti rinkiminės kampanijos skirtumus ir jungtinėmis jėgomis siekti krašto gerovės ir taikos.

Lilija Šukytė, eilę metų dainavusi New Yorke Metropolitan operoje ir dabar dainuojanti Muncheno operoje, ateinančią sezoną dainuos ne tik Munchene, bet yra pasirašiusi sutartį su Vienos, Salzburgo ir Teherano operomis.

Aštuntoji dailės paroda New Yorke įvyks vasario 5-13 dienomis. Lapkričio 1 d. pirmą sykį po vasaros atostogų posėdžiavo parodai rengti komitetas. Parodoje dalyvauti kviečiami visi lietuviai dailininkai. Paroda vyks Kultūros židinyje.

Dr. Marija ir Aleksas Žemaičiai, iš Leonia, N. J., šiuo metu yra išvykę į Europą su Bergen County gydytojų ekskursija. Jie dalyvaus gydytojų simpoziumuose Helsinkyje, Leningrade ir Maskvoje.

LAIMĖJĖS RINKIMUS PREZIDENTAS CARTERIS APIE LIETUVĄ

Naujai išrinktasis, būsimasis JAV prezidentas Jimmy Carter telegrama atsakė į ALTo pirmininko dr. Bobelio užklausimą apie planus Rytų Europos valstybių atžvilgiu. Carteris pabrėžė esąs susirūpinęs Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių likimu. Ekonominiuose ir diplomatinuose santykiuose su Tarybų Sąjunga panaudosias veiksmingiausias priemones "sustiprinti prispaustųjų rankas". Jis sieksias laisvo keitimosi informacijomis ir idėjomis.

Carteris pasisakė sieksias abipusės detantės, mėginsias ją daryti ilgalaikę, lauks pasikeitimų komunistų sistemoje ir kitame pasaulyje.

Prezidento Fordo vardu jo pavaduotojas santykiams su visuomene John F. Reinhardt ALTo pirmininkui dr. K. Bobeliui dėkoja už jo prielankius žodžius ryšium su prezidentinės dalyvavimu lietuvių šokių šventėje. Rašte dar pažymima, kad JAV vyriausybė giliai užjaučia kančias tų šeimų narių, kurioms neleidžiama iš Tarybų S-gos emigruoti pas savuosius į JAV. Specialiai primenamas M. Jurgutienės reikalas.

Solistė Florence Korsakaitė Vienybės banketui padovanojo 5 bilietus, kuriuos skiria muzikos studentams. Studentai, atsibėpkite, telefonuokite Vienybei 277-7257. Korsakaitė žada atvykti į banketą iš Los Angeles ir jeigu tikrai tai įvyks, tai, aišku, dalyvaus ir meninėje programoje.

Dail. Aleksandra Merker nuo spalio 27 iki gruodžio 3 d. dalyvauja Bergen Community muziejaus parodoje. Ji išstatė keturias didžiules skulptūras ir vieną aliejaus tapybos kūrinių, vaizduojantį lietuviškus kopyltstulpius.

Dr. K. Valiūnas, VLIko pirmininkas, buvo susitikęs su Ukrainos prezidentu egzilyje Mykolu Lyvyckiu, pastarajam lankantis JAV. Susitarė ateinančiais metais susaukti VLIko ir Ukrainos egzilinės vyriausybės atstovų konferenciją.

Kariuomenės minėjimas, rengiamas I.KVS Ramovės New Yorke skyriaus, birutiečių ir šaulių, įvyks lapkričio 21 d. Apreiškimo par. salėje. Kalbės philadelphietis inž. Vyt. Gruzdis, meninę dalį atliks Jūratė Veblaitytė-Litchfield, akompanuojant Daliai Sakaitei.

Lionė Jodytė, visiems gerai pažįstama dainininkė, dalyvaus Vienybės meninės programos atlikime.

VIENYBĖS BANKETAS JAU CIA PAT

Iki lapkričio 25-osios d. Biltmore viešbučiui turime pranešti kiek konkrečiai Vienybės jubiliejiname bankete turėsime svečių. Todėl prašome visų iki to laiko įsigyti ar rezervuoti bilietus, telefonuojant Vienybei [212] 277-7257. Bilietus taip pat platina Liet. Darb. Dr-jos pirm. Bronė Spūdienė, Moterų Vienybės pirmininkė Elena Andriušienė ir kiti.

Iš jau užsakytų ir parduotų bilietų pastebėjome, kad naujakurių dalyvių nuosimtis, palyginti, dar nedidelis. Sunku patikėti, kad jie boikotuotų Vienybę, kuri yra tiek daug padėjusi jiems atvykti ir išikurti Amerikoje, skatindama savo skaitytojus rašyti afideivitus ir kitaip padėti.

Labai prašome bankete dalyvauti visus lietuvius: senosios kartos imigrantus ir jų vaikus, jau Amerikoje gimusius, ir ypač vėliausiai atvykusius, kurie dabar jau sudaro didesnę mūsų visuomenės dalį.

Kai kurie klausia, kodėl Vienybė pasirinko 90 m. sukaktį minėti viešbutyje?

Mums atrodė, kad Vienybė, sulaukusi 90 metų, užsitarnavo iškilesnio minėjimo, todėl pasirinko puošnesnę ir patogesnę salę iš visur atvykti. Be to, Vienybė jau per eilę metų nėra surengusi jokio didesnio koncerto ar parengimo. Šio — 90 metų minėjimo, tačiau negalėjo praleisti. Kas žino, gal kito minėjimo ir nebesulauksime.

Atvyksiantiems automobiliu nebus sunkumų surasti vietos auto pastatyti, kadangi tai šeštadienio vakaras ir prie Grand Central stoties pakankamai vietos.

Kiti klausia, ar reikia formaliai rengtis? Ne, kiekvienas svečias ar viešnia rengiasi, kaip kas nori.

Toliau — bilietas į banketą \$20.00. Norintiems dalyvauti tik šokiuose įžanga nuo 9 val. \$5.00, ir jokių rezervacijų nereikia.

Banketas vyksta Biltmore viešbutyje, Grand Ballroom, kuris randasi The Biltmore viešbučio 19-ajame aukšte.

Meninėje programoje: solistai Algirdas Brazis, Lionė Jodytė, gal būt solistė Florence Korsakaitė iš Los Angeles ir akordeonistas-virtuozas Charles Daubaras iš Philadelphijos. Šokiams gros Juozo Thomas orkestras. Visi menininkai per daugelį metų yra dalyvavę Vienybės koncertuose ir Vienybę nuoširdžiai remė.

Dalyvaus eilė Vienybės veteranų-veteranių, kurie bankete bus pagerbti, taip pat dalyvaus žymesnių svečių iš arčiau ir toliau.

Bus dalis dr. Jono Lenktaičio ankstyvųjų lietuvių istorinės parodos liečiančios Vienybę, eksponatų.

Tad iki pasimatymo Vienybės 90 m. jubiliejiname bankete The Biltmore viešbutyje, [43rd St. ir Madison Ave.] lapkričio 27 d. 6 val. vakare! [vt]

Vienybė, 1976 m. lapkričio 12 d.